

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-156>

УДК 330.3:327

МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ

MACROECONOMIC INSTABILITY UNDER GLOBALIZATION: THEORETICAL AND APPLIED ASPECTS

Куцмус Наталія Миколаївна

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції,
Поліський національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9756-7019>

Паламарчук Тетяна Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції,
Поліський національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6622-3109>

Усюк Тетяна Вікторівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції,
Поліський національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1809-0502>

Kutsmus Nataliia, Palamarchuk Tetiana, Usiuk Tetiana
Polissia National University

Зазначено, що розвиток світової економіки в умовах глобалізації відбувається в умовах макроекономічної нестабільності. Обґрунтовано, що функціонування світової макроекономічної системи та виявлення причин порушень її розвитку потребують володіння фундаментальними знаннями з економічної теорії та застосування макроекономічного підходу до аналізу економічних процесів та явищ. Доведено, що макроекономічна нестабільність є одним з визначальних чинників економічного розвитку, що впливає на функціонування національних економічних систем. Встановлено, що розробка національних моделей економічного розвитку повинна відбуватись з врахуванням існуючої макроекономічної нестабільності та передбачати застосування методів боротьби з глобальними та внутрішніми викликами. Запропоновано, що пріоритетними напрямками розвитку економіки України поряд з питаннями національної безпеки є дотримання принципів макроекономічної стабільності, забезпечення сталого розвитку, реалізація ефективної стратегії відбудови у післявоєнний період.

Ключові слова: глобалізація, економікс, економічна теорія, макроекономіка, макроекономічна нестабільність, національна економіка, глобальна економіка.

The global socio-economic and political transformations of the late XX – early XXI century require conceptual knowledge of economic theory and application of the principles of cognition of the transformation of economic systems in conditions of macroeconomic instability. The system of economic sciences is based on the science of economics, the mastery of which contributes to the knowledge of economic phenomena and processes, scientific forecasting of the activities of economic entities in conditions of limited resources in order to meet growing needs. Macroeconomics is an integral part of modern economic theory. The existence of problems related to the functioning of the macroeconomic system and the identification of the causes of disruptions in its development require the application of a macroeconomic approach to the analysis of economic processes and phenomena. Macroeconomic instability is a characteristic manifestation of the development of the world economy in the context of globalization and one of the determining factors of economic development of national economic systems. Implementation of a macroeconomic stability policy mechanism for the national economy in the context of globalization of global

economic processes allows for efficient use of resources, ensuring sufficient production, maintaining stable inflation, ensuring a stable exchange rate and confidence in the national currency, implementing an effective budget policy, ensuring financial stability, maintaining low unemployment, etc. The development of national models of economic development should take into account the existing macroeconomic instability and include methods of dealing with global and domestic challenges. In the future, Ukraine's economic development should be able to respond to macroeconomic challenges and meet the strategic goals of the national economy. Along with national security issues, the priority areas of Ukraine's economic development include adherence to the principles of macroeconomic stability, ensuring sustainable development, and implementing an effective strategy for its post-war reconstruction.

Keywords: globalization, economics, economic theory, macroeconomics, macroeconomic instability, national economy, global economy.

Постановка проблеми. Макроекономічна нестабільність є характерним проявом розвитку світової економіки. Існування проблем, що пов'язані з функціонуванням макроекономічної системи, та виявлення причин порушень її розвитку потребують застосування макроекономічного підходу до аналізу економічних процесів та явищ. За останні десятиліття відбувається стрімке загострення чинників, які впливають на макроекономічну нестабільність світової та національних економік, що обумовлено військовою напругою, політико-ідеологічними кризами, дипломатичним протистоянням, посиленням дії природно-екологічних викликів та загроз.

Процеси глобалізації та регіоналізації є головними трендами сучасного розвитку світової економіки. В умовах посилення проявів глобалізації та регіоналізації актуалізується потреба макроекономічного регулювання розвитку як світової, так і національних економік з метою стабілізації та мінімізації економічних, фінансових, соціальних, демографічних, політичних та екологічних ризиків. Ключовим викликом стає адаптація національних суб'єктів господарювання до умов функціонування глобальної економіки, а також побудова конкурентоспроможної та ефективної у довгостроковій перспективі національної економічної системи. Досягнення макроекономічної стабільності в Україні у післявоєнний період є пріоритетним завданням для забезпечення сталого розвитку та ефективної інтеграції країни до системи глобальної економіки, що закладатиме основу для її подальшого зростання. Розуміння засад макроекономічної нестабільності та економічного розвитку з позицій впливу на розвиток національної економіки в умовах глобалізації актуалізують необхідність проведення наукових досліджень в цьому напрямі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Взаємозв'язок макроекономічної нестабільності та економічного розвитку на рівні світової та національної економік є предметом

дослідження багатьох зарубіжних та вітчизняних дослідників. Серед зарубіжних вчених слід відмітити науковий внесок Дж. М. Кейнса [23], Дж. Хікса [22], М. Фрідмана [21] та інших. Прикладний характер макроекономічної нестабільності та економічного розвитку в умовах глобалізації розкрито у працях вітчизняних науковців, серед яких: І. В. Діденко, А. Ю. Єфіменко [4]; М. В. Дубина, І. В. Поцелуйко [5]; Н. О. Задорожнюк [6]; К. О. Нечипорук, М. В. Кедик [13]; А. А. Мазаракі, Ю. М. Уманців [8], О. Ю. Стоян [19]; І. Ф. Радіонова [15] та ін. Особливості розвитку економіки України в умовах макроекономічної нестабільності та існуючих ризиків і загроз досліджували: В. М. Геєць, М. І. Скрипниченко, С. С. Шумська [2]; Г. В. Возняк, В. М. Коваль [1]; О. В. Красота [7]; Ю. В. Мирошниченко [11]; Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська [14] та інші. Проте, складний характер макроекономічної нестабільності в умовах турбулентності геополітичних відносин, зміни полюсів глобального впливу та загострення проблем соціального та екологічного характеру обумовлюють ведення подальших досліджень у започаткованому напрямі.

Метою статті є систематизація теоретичних та аналіз прикладних аспектів виникнення макроекономічної нестабільності в контексті глобальних викликів та загроз розвитку національній економіці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Світові соціально-економічні та політичні перетворення кінця ХХ – початку ХХІ ст. формують новий погляд на концептуальні знання з економічної теорії та застосування принципів пізнання трансформації економічних систем за умов глобального розвитку світової економіки. Звернення до основ економічної науки, гнучкість теоретичного освоєння глобальної економічної реальності створюють можливості для формування світоглядних орієнтирів, подолання застарілих стереотипів економічного мислення, що сприяє застосуванню нових наукових підходів

до ефективного вирішення макроекономічних проблем. В основі системи економічних наук провідне місце належить «економікс», оволодіння знаннями якої допомагає пізнанню економічних явищ та процесів, розширює науковий світогляд особистості та сприяє науковому передбаченню економічного розвитку діяльності економічних суб'єктів в умовах обмежених ресурсів з метою задоволення зростаючих потреб.

Складовою частиною сучасної економічної теорії є макроекономіка. Історія розвитку макроекономічної науки пов'язана з іменами відомих діячів та дослідників, а саме: Ж. Боден (1530–1596 рр.), який звернув увагу на стійку тенденцію подорожчання товарів, що отримала назву «революція цін»; його праця «Відповідь п. Мальтруа...» (1568 р.) спричинила значний вплив на розвиток кількісної теорії грошей, де вперше розкрито феномен інфляції; Д. Юм (1711–1776 рр.), який, досліджуючи зв'язок між грошовою масою, торговельним балансом та рівнем цін, запровадив монетаристський підхід у макроекономічній науці; Ф. Кене (1694–1774 рр.) – започаткував здійснення системних досліджень суспільного відтворення, зокрема, у праці «Економічна таблиця» (1758 р.) дослідником вперше запропоновано модель господарського кругообігу; А. Сміт (1723–1790 рр.) та Д. Рікардо (1772–1823 рр.), які досліджували, головним чином, діяльність окремих товаровиробників, однак мали чітке уявлення щодо економіки як системи, в якій функціонують об'єктивні

закони, схожі до законів природи; деякі макроекономічні фрагменти дослідників були пізніше узагальнені та отримали назву класичної моделі макроекономічної рівноваги; Ж. Б. Сей (1767–1832 рр.), який вважав, що кожен товаровиробник одночасно є покупцем, при цьому процеси надвиробництва та недовиробництва в економічній системі неможливі, тому, виходячи з наведеного, науковець заперечував неминучість криз та зазначав випадкові та тимчасові порушення пропорцій в деяких секторах; А. Маршалл (1842–1924 рр.), який ввів в науковий обіг термін «економікс» та є автором відомої праці «Принципи економічної науки» (1890–1891 рр.); К. Маркс (1818–1883 рр.), який запропонував власну версію моделі загальної рівноваги економічної системи; Л. Вальрас (1834–1910 рр.), який вперше створив економіко-математичну модель загальної рівноваги ринкової системи та є засновником макроекономічного моделювання та інші (рис. 1).

Становлення макроекономіки як системи наукових знань на початку ХХ ст. пов'язане з Дж. М. Кейнсом (1883–1946 рр.), який здійснив переворот в економічній теорії та спростував погляди представників класичної школи щодо причинно-наслідкових зв'язків в економіці та розробив нову теорію економічних криз. Праця Дж. М. Кейнса «Загальна теорія зайнятості, проценту і грошей» (1936 р.), в якій дослідник виклав власну позицію, належить до фундаментальних праць ХХ ст. [3]. Після досліджень Дж. М. Кейнса макроекономічна

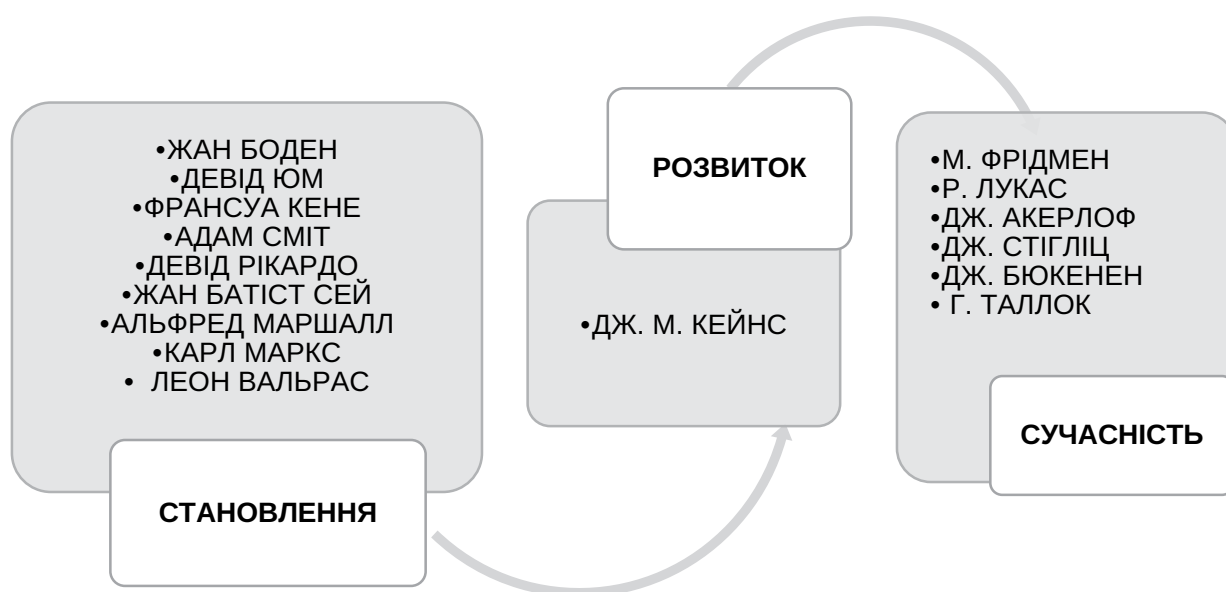

Рис. 1. Генеза макроекономічної науки та її представники

Джерело: сформовано на основі [9, с. 10]

наука розвивалась дослідниками монетаризму, серед них М. Фрідмен, який з односторонніми розробив доктрину обмеження державного втручання, як альтернативу кейнсіанській доктрині; прихильниками теорії раціональних сподівань, зокрема Р. Лукас; сучасними послідовниками Дж. Кейнса – неокейнсіанцями Дж. Акерлоф, Дж. Стігліц (1980–1990-ті рр.); прибічниками нової інституціональної теорії (Дж. Бюкенен, Г. Таллок) в площині теорій суспільного вибору та ін. [9].

Процес економічного розвитку має циклічну соціально-економічну динаміку та в кожному конкретно-історичному періоді передбачає відносну нестабільність, що обумовлена загостренням внутрішніх протиріч. Стабільність економічного розвитку передбачає здатність певної системи зберігати стійкість якісної визначеності, тоді як нестабільність, навпаки, супроводжується кардинальною трансформацією явища або перебігу процесу. Стабільність, як і нестабільність розвитку економічних явищ та процесів, містить чергування еволюційних та революційних шляхів. Явища макроекономічної стабільності та нестабільності економічного розвитку не є абсолютними та вичерпними, вони відносні та такі, що пізнаються в порівнянні та зіставленні [15].

Макроекономічна нестабільність – містке поняття, що має різні підходи зарубіжних та вітчизняних науковців стосовно розуміння сутності, пізнання, регулювання, впливу макроекономічної нестабільності. Ототожнення макростабільності зі станом макроекономічної рівноваги має відображення в роботах Дж. М. Кейнса [23], Дж. Хікса [22], М. Фрідмана [21] та інших. Огляд трактувань вітчизняних науковців щодо сутності макроекономічної нестабільності та його прикладного характеру на рівні національної економіки містить широкий спектр визначень та суб'єктивних поглядів (табл. 1). Виходячи із зазначеного, нині не існує єдиного бачення щодо розуміння сутності макроекономічної стабільності, причин та основних макроекономічних критеріїв її визначення, оскільки макроекономічна стабільність поєднує ключові засади циклічного розвитку економіки, враховує особливості економічного розвитку країни, залежить від впливу зовнішніх чинників тощо.

Аналізуючи представлені концепції щодо сутності макроекономічної нестабільності слід окреслити її основні ознаки та прояв на рівні національної економіки. Серед них доцільно виокремити такі, як: зниження темпів приросту ВВП; високий рівень інфляції

(дефляції); стрімке зростання рівня безробіття в країні та збільшення неофіційного працевлаштування; існування дефіциту державного бюджету та значне зростання його витратної частини; тривала криза платіжного балансу країни та криза зовнішньої заборгованості; зменшення обсягів внутрішнього та зовнішнього інвестування; валютно-курсова нестабільність; погіршення торговельного балансу [5].

З кінця XX ст. розвиток світової економіки відбувається в умовах глобалізації. Глобалізація є об'єктивним процесом інтенсивного розвитку економічних, соціальних, екологічних, культурних та інших міжнародних відносин. Проте, глобалізація – достатньо суперечливий процес, що викриває та загострює увагу світової спільноти на першочергових та невідкладних економічних, соціальних, культурних, релігійних, національних, політичних та інших проблемах, які пов'язані та потребують вирішення [19].

В умовах глобалізації макроекономічна стабільність визначається ефективним функціонуванням економічних суб'єктів, зниженням впливу ризиків на економічну безпеку підприємств, що сприятиме забезпеченню конкурентоспроможності національної економіки та сталому розвитку.

Глобалізаційні процеси сприяють формуванню міжнародної економічної системи та забезпечують взаємодію національних економік в умовах нестабільності, непередбачуваності та невизначеності. До чинників, що призводять до макроекономічної нестабільності в зазначених умовах відносяться: криза світового правового порядку та порушення системи міжнародної безпеки у зв'язку з тривалою агресією РФ проти України, загостренням ситуації на Близькому Сході тощо; світова економічна рецесія, економічна нестабільність, пандемії, які призводять до обмеженого доступу на міжнародні ринки, зменшенню потоків інвестицій, збільшенню валютних ризиків, негативної динаміки сукупного попиту; глобальні структурні трансформації, зміщення світових центрів економічного розвитку, зокрема із Заходу на Схід; енергетичний та продовольчий дефіцит, нестача питної води тощо, що призводить до зростання попиту на енергоощадливі технології; зникнення старих та виникнення нових ринків внаслідок технологічних трендів, впровадження інноваційних технологій, серед яких новітні технології зв'язку, біотехнології, електроніки, інформатизації, кібербезпеки, активізація розвитку ШІ тощо; регрес глоба-

Таблиця 1

**Концептуальні підходи до визначення макроекономічної нестабільності
вітчизняних науковців**

Автори	Підхід
Возняк Г., Коваль В. [1]	Комплексний характер досліджень фінансово-економічної нестабільності, розповсюдження кризових явищ як форми її прояву (нестабільності) вимагають зосередження уваги та вивчення взаємозв'язку між наступними поняттями: «криза», «економічна криза», «фінансова криза», «фінансова нестабільність».
Геєць В., Скрипниченко М., Шумська С. [2]	Рушійною силою макроекономічної нестабільності є багатовимірні явища, що вимагають здійснення аналітичної та кількісної оцінки та з врахуванням особливостей країни.
Діденко І., Єфіменко А. [4]	Необхідність застосування інтегральної величини макроекономічної стабільності у вигляді комплексного індикатора рівня розвитку держави, який може бути дієвим інструментом для запобігання впливу зовнішніх та внутрішніх ризиків та з метою формування «буферів безпеки».
Задорожнюк Н. та ін. [6]	Впровадження запропонованої концепції «магічного п'ятикутника», що містить складові розвитку: економічне зростання, стабілізацію цін, повну зайнятість, бездефіцитний бюджет та рівновагу платіжного балансу, сприятиме уникненню погіршення макроекономічних показників та стабілізації розвитку національної економіки.
Красота О. [7]	Необхідність розробки моделі стратегії макроекономічної стабілізації національної економіки на засадах соціальної інклюзії.
Мазаракі А., Уманців Ю. [8]	Широкий спектр проблем макроекономічної нестабільності займає одне з чільних місць у сучасній економічній теорії, оскільки діагностування та ідентифікація причинно-наслідкових зв'язків такої нестабільності є визначальною передумовою обґрунтування економічної політики, спрямованої на усунення та недопущення у майбутньому найрізноманітніших дисбалансів.
Мирошніченко Ю. [11]	Серед головних цілей макроекономічної політики є досягнення високого рівня зайнятості. Виходячи з цього, необхідним є розвиток ринкових інститутів, покращення регулятивної системи, створення здорового макроекономічного середовища.
Нечипорук К., Кедик М. [13]	Міжнародна економічна нестабільність стає частиною глобальної політичної нестабільності. Виявлено основні проблемні складові у моделях управління економічними процесами та їх причини, розроблені пропозиції можливих сценаріїв щодо виходу із кризи.
Радіонова І. [15]	Формування необхідних пропорцій та обмеження дисбалансів забезпечує функціонування національної економіки як певної цілісності. У поєднанні з прийнятними темпами економічного зростання такі пропорції та баланси визначають те, що, має відповідати терміну «макроекономічна стабільність».

Джерело: сформовано авторами

лізації та посилення прояву регіоналізації, зокрема здійснення переходу економічної політики країни від глобалізації до політики протекціонізму та регіоналізму [16, с. 50].

Найважливішим показником, що визначає економічний розвиток та характеризує економічну потужність країни, її конкурентоспроможність на міжнародній арені, здатність до забезпечення сталого розвитку, підвищення рівня життя її громадян є валовий внутрішній продукт. Економічна динаміка ВВП роз-

винутих країн світу визначається не лише в абсолютному її вимірі, але й темпами зростання (зниження) ВВП країн. Аналіз показників динаміки ВВП розвинутих країн світу (табл. 2). свідчить про існуючий економічний розрив між країнами та глобальне лідерство, який сприяє виникненню диспропорцій у розмірах економік окремих країн, є чинником впливу на економіки інших країн та призводить до макроекономічної нестабільності. Дані табл. 2 демонструють економічну дина-

Таблиця 2

Темпи зростання (скорочення) ВВП розвинених країн світу, в т. ч. України, %

Країна	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
США	-2,2	6,1	2,5	2,9	2,8
Китай	2,3	8,6	4,8	0,4	1,1
Німеччина	-4,1	3,7	1,4	-0,3	-0,2
Японія	-4,2	2,7	0,9	1,5	0,1
Індія	-5,8	9,7	7,6	9,2	6,5
Велика Британія	-10,3	8,6	4,8	0,4	1,1
Франція	-7,4	6,9	2,6	0,9	1,2
Італія	-8,9	8,9	4,8	0,7	0,7
Бразилія	-3,3	4,8	3,0	3,2	3,4
Канада	-5,0	6,0	4,2	1,5	1,5
Україна	-3,8	3,4	-28,8	5,5	2,9

Джерело: сформовано на основі [24]

міку та лідерські позиції (за винятком 2020 р., пов'язаного з глобальною пандемією) щодо темпів росту ВВП таких країн, як Індія та Бразилія, економічну стабільність економік США, Китаю, Великої Британії, Франції, зменшення темпів зростання економіки Німеччини та Італії.

Динаміка індикаторів макроекономічної стабільності України, серед яких номінальний та реальний ВВП, експорт та імпорт товарів та послуг, сальдо платіжного балансу тощо за 2020–2024 рр. свідчить про значні коливання величин (табл. 3). Розвиток економіки України за останні роки відбувається в умовах кризових явищ та випробувань, серед яких криза 2020 р., що пов'язана з глобальною COVID-пандемією, з лютого 2022 р. – повномасштабне вторгнення рф, яке завдало та продовжує завдавати втрати ресурсному потенціалу країни (як трудовому, так і виробничому), шкоду довкіллю тощо.

Зниження ВВП України в умовах російсько-української війни обумовлений впливом дії сукупності факторів, серед яких руйнування виробничих потужностей підприємств та житлового фонду; транспортної та соціальної інфраструктури; обмежене використання земельного фонду за рахунок існуючої часткової окупації земель; зниження частки робочої сили, що зайнята у промисловому виробництві; зменшення величини споживчих витрат населення країни; переорієнтація державних видатків у сфері, що безпосередньо не пов'язані з ВВП; прискорення рівня інфля-

ції; підвищення обсягу запозичень; зростання цін на енергоносії; зменшення якості людського капіталу країни внаслідок психологічних травм та ризиків втрати життя тощо [2].

Враховуючи продовження збройної інтервенції рф проти України та тенденції світової політики щодо протидії глобальним викликам, пріоритетними напрямками національної політики є усунення економічних дисбалансів, відновлення та економічне зростання регіонів країни за рахунок ефективного використання внутрішнього потенціалу та підвищення їхньої конкурентоспроможності [14]. Перспективи розвитку економіки України пов'язані з врахуванням власних інтересів, базуючись на національних особливостях та з урахуванням об'єктивних тенденцій соціально-економічного, технологічного й політичного світового розвитку та в інтеграції з глобальним світом. При цьому істотним є здійснення структурної політики, а саме: фінансової, монетарної та інвестиційної, впровадження державного впливу на економіку тощо [8].

В умовах існуючих зовнішніх та внутрішніх викликів та з метою в майбутньому стати впливовим суб'єктом міжнародних відносин Україна має застосовувати переваги глобалізації з метою забезпечення макроекономічної стабільності та економічного зростання. Врахування та впровадження механізмів політики макроекономічної стабільності розвитку національної економіки дають можливість ефективно використати ресурсний потенціал та забезпечити достатні обсяги вітчизняного

Таблиця 3

Динаміка основних макроекономічних показників України

Показник	Роки					2024 р. (+,-) до	
	2020	2021	2022	2023	2024	2022 р.	р.
Номинальний ВВП: - всього, млн грн	4194102	5459574	5191028	6537825	7658659	2467631	1120834
- приріст, %	5,5	30,2	-4,9	25,9	17,1	22,0	-8,8
Реальний ВВП, млн. грн	3818456	4363582	3865780	5518062	6821088	2955308	1303026
Кінцеві споживчі витрати, млн. грн	3923203	4766568	5408161	6916714	7680835	2272674	764121
Валове нагромадження, млн грн	315026	754369	654629	989221	1427806	773177	438585
Експорт товарів та послуг, млн. грн	163739	2224704	1840563	1868904	2252428	411865	383524
Імпорт товарів та послуг, млн. грн	1681526	2286067	2712325	3237014	3702410	990085	465396
Індекс споживчих цін, %	105,0	110,0	126,6	105,1	112,0	-14,6	6,9
Середній курс долара США, грн	26,96	27,29	32,34	36,57	40,15	7,81	3,58
Кількість зареєстро-ваних безробітних, тис. осіб	459,2	295,0	186,5	96,1	94,2	-92,3	-1,9
Середня заробітна плата, грн	10340,35	12993,56	13376,21	14308,46	17486,60	4110,39	3178,14
Сальдо платіжного балансу, млн дол США	1990	487	-2900	9451	-3	-2903	-9454

Джерело: сформовано на основі [12]

виробництва; залучити міжнародні інвестиції для сталого економічного розвитку; впроваджувати ефективну бюджетну політику з метою контролю над державними витратами та забезпечити фінансову стабільність; знизити ризики інвестування; підтримувати стабільний рівень інфляції; забезпечити стійкий курс валют та довіру до національної валюти; підтримувати низький рівень безробіття тощо.

Висновки. Макроекономічна нестабільність є вагомим предметом дослідження макроекономічної науки. Опанування фундаментальних напрацювань економічних наукових шкіл, які сформовані відомими західними науковцями та дослідженнями вітчизняних науковців щодо макроекономічної нестабільності, потребує не лише їх критичного осмислення, але й адаптації до сучасних умов функціонування як світової,

так і вітчизняної економічної системи. Впровадження політичних механізмів забезпечення макроекономічної стабільності вітчизняної економіки має бути націлене на ефективне використання ресурсів, забезпечення достатнього обсягу виробництва, протидію інфляції, досягнення стійкого курсу валют та довіри до національної валюти, створення умов для фінансової стабільності, підтримку зайнятості тощо. Розробка національної моделі економічного розвитку повинна бути спрямована на врахування макроекономічної нестабільності, особливостей механізмів економічного регулювання та боротьбу з глобальними та внутрішніми викликами. Економічна динаміка ВВП розвинутих країн підтверджує існуючий соціально-економічний розрив, що формує дисбаланси у розмірах національних економік та слугує чинником глобального лідерства

й впливу. Пріоритетом розвитку економіки України в умовах воєнного стану повинно бути поряд з питаннями національної безпеки дотримання принципів макроекономічної стабільності (рівновага між попитом та пропози-

цією, стабільне економічне зростання, зниження безробіття, контроль над інфляцією), забезпечення сталого розвитку, реалізація ефективної стратегії відбудови національної економіки у післявоєнний період.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Возняк Г., Коваль В. Криза як форма прояву фінансової нестабільності: сутність та наслідки для місцевого економічного розвитку. *Економічний часопис Волинського нац. університету ім. Лесі Українки*. 2022. № 4. С. 71–78.
2. Геєць В. М., Скрипниченко М. І., Шумська С. С. Макроекономічні дисбаланси в Україні: моніторинг на основі MIP SCOREBOARD та модельні оцінки їхнього впливу на зростання і стабільність. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2020. Т. 2, № 33. С. 296–305. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/2992/2983> (дата звернення: 10.10.2025).
3. Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф. Макроекономіка : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 672 с.
4. Діденко І. В., Єфіменко А. Ю. Оцінка інтегрального показника макроекономічної стабільності. *Економіка та право*. 2023. № 1. С. 84–92.
5. Дубина М. В., Поцелуйко І. Сутність макроекономічної нестабільності, причини її виникнення та вплив на функціонування кредитних установ. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 69. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5194/5137> (дата звернення: 18.10.2025).
6. Задорожнюк Н. О., Митрошак Ю. М., Моторнюк І. В. Розвиток економіки України на основі концепції «магічного п'ятикутника». *Економіка та суспільство*. 2017. Вип. 9. С. 205–209.
7. Красота О. Модель стратегії макроекономічної стабілізації національної економіки на засадах соціальної інклюзії. *Економіка*. 2024. № 1(224). С. 45–54.
8. Мазаракі А., Уманців Ю. Економічна політика в умовах глобальної нестабільності. *Глобальна економіка*. 2025. № 1(159). С. 4–26.
9. Макроекономіка: базовий курс : навч. посібник / І. Й. Малий, І. Ф. Радіонова, Т. Ф. Куценко та ін. Київ : КНЕУ, 2016. 254 с.
10. Макроекономічна політика у макроекономічній стабілізації національної економіки : монографія / за наук. ред. І. Ф. Радіонової. Київ : Університет економіки та права «КРОК», 2017. 240 с.
11. Мирошніченко Ю. В. Макроекономічна нестабільність та її наслідки для економіки України. *Економічний аналіз*. 2016. Т. 25, № 1. С. 83–88.
12. Мінфін – все про фінанси: новини, курси валют, банки. URL: <https://minfin.com.ua/> (дата звернення: 10.10.2025).
13. Нечипорук К. О., Кедик М. В. Проблеми міжнародної макроекономічної нестабільності. *Науковий вісник УЖНУ. Сер. Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2022. Вип. 45. С. 41–45.
14. Парахонський Б. О., Яворська Г. М. Актуальні виклики та загрози регіональній безпеці: висновки для України : аналіт. доповідь. Київ : НІСД, 2014. 48 с.
15. Радіонова І. Ф. Особливості аналізу макроекономічної політики в умовах макроекономічної нестабільності. *Economic Annals-XXI*. 2015. № 1/2(1). С. 11–14.
16. Резильєнтність ендегенного розвитку регіонів в умовах глобальних викликів та шоків : монографія / наук. ред. М. І. Мельник. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України», 2024. 307 с.
17. Скрипниченко М. І. Основні механізми трансформації політики макроекономічної стабільності для забезпечення динамічного розвитку економіки України. *Ефективна економіка*. 2024. № 12. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/5320/5373> (дата звернення: 12.11.2025).
18. Степанюк Н. А. Глобальна фінансова нестабільність: реалії та перспективи. *Ефективна економіка*. 2014. № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2697> (дата звернення: 12.10.2025).
19. Стоян О. Ю. Глобалізація як кульмінаційний етап формування нової світової політики, що передбачає міжнародну економічну безпеку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 10. С. 10–14.
20. Шинкарук Л. В., Вдовічен А. А. Макроекономічні диспропорції України: особливості формування та механізм регулювання : монографія. Чернівці : Технодрук, 2018. 488 с.
21. Friedman M. A Monetary and Fiscal Framework for Economic Stability. *American Economic Review*. 1948. № 38. P. 245–264. URL: <http://www.jstor.org/stable/1810624> (дата звернення: 20.10.2025).

22. Hicks J. R. *Methods of Dynamic Economics*. Oxford : Oxford University Press USA, 1985. 173 p. URL: <https://www.scribd.com/document/906199864/1985-METHODS-of-DYNAMIC-ECONOMICS-Sir-John-Richard-Hicks-Oxford-University-Press-USA-Oxford-1985/> (дата звернення: 20.10.2025).
23. Keynes J. M. *The general theory of employment, interest and money*. United Kingdom : Palgrave Macmillan, 1936. 472 p. URL: <https://www.marxists.org/reference/subject/economics/keynes/general-theory/> (дата звернення: 21.10.2025).
24. World Bank Indicators. URL: <https://data.worldbank.org/indicator> (дата звернення: 25.10.2025).

REFERENCES:

1. Vozniak H., Koval V. (2022) Kryza yak forma proiavu finansovoi nestabilnosti: sutnist ta naslidky dla mistsevoho ekonomichnoho rozvytku [Crisis as a form of manifestation of financial instability: essence and consequences for local economic development]. *Ekonomichnyi chasopys Volynskoho nats. universytetu im. Lesi Ukrainky–Economic Journal of the Lesya Ukrainka Volyn National University*, no. 4, pp. 71–78.
2. Heiets V. M., Skrypychenko M. I., Shumska S. S. (2020) Makroekonomichni dysbalansy v Ukraini: monitorynh na osnovi MIP SCOREBOARD ta modelni otsinky yikhnoho vplyvu na zrostantia i stabilnist [Macroeconomic imbalances in Ukraine: monitoring based on MIP SCOREBOARD and model assessments of their impact on growth and stability]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii i praktyky–Financial and credit activities: problems of theory and practice*, vol. 2(33), pp. 296–305. Available at: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/2992/2983> (accessed October 10, 2025).
3. Hrontkovska H. E., Kosik A. F. (2021) *Makroekonomika: navch. posibnyk* [Macroeconomics: textbook]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 672 p. (in Ukrainian)
4. Didenko I. V., Yefimenko A. Yu. (2023) Otsinka intehrlnoho pokaznyka makroekonomichnoi stabilnosti [Assessment of the integral indicator of macroeconomic stability]. *Ekonomika ta pravo–Economics and law*, no. 1, pp. 84–92.
5. Dubyna M. V., Potseluiko I. (2024) Sutnist makroekonomichnoi nestabilnosti, prychyny yii vynykennia ta vplyv na funktsionuvannia kredytnykh ustanov [The essence of macroeconomic instability, the causes of its occurrence and the impact on the functioning of credit institutions]. *Ekonomika ta suspilstvo–Economy and Society*, vol. 69. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5194/5137> (accessed October 18, 2025)
6. Zadorozhniuk N. O., Mytroshak Yu. M., Motorniuk I. V. (2017) Rozvytok ekonomiky Ukrainy na osnovi kontseptsii «mahichnoho piatykutnyka» [Development of the Ukrainian economy based on the concept of the “magic pentagon”]. *Ekonomika ta suspilstvo–Economy and society*, vol. 9, pp. 205–209.
7. Krasota O. (2024) Model stratehii makroekonomichnoi stabilizatsii natsionalnoi ekonomiky na zasadakh sotsialnoi inkluzii [Model of the strategy for macroeconomic stabilization of the national economy based on social inclusion]. *Ekonomika–Economics*, no. 1(224), pp. 45–54.
8. Mazaraki A., Umantsiv Yu. (2025) Ekonomichna polityka v umovakh hlobalnoi nestabilnosti [Economic policy in the context of global instability]. *Hlobalna ekonomika–Global economy*, no. 1(159), pp. 4–26.
9. Malyi I. Y., Radionova I. F., Kutsenko T. F., N. V. Fedirko N. V. ta in. (2016) *Makroekonomika: bazovyi kurs : navch. posibnyk* [Macroeconomics: basic course: textbook]. Kyiv: KNEU, 254 p. (in Ukrainian)
10. Radionova I. F. (ed.) (2017) *Makroekonomichna polityka u makroekonomichnii stabilizatsii natsionalnoi ekonomiky : monohrafiia* [Macroeconomic policy in macroeconomic stabilization of the national economy: monograph]. Kyiv: Universytet ekonomiky ta prava «KROK», 240 p. (in Ukrainian)
11. Myroshnychenko Yu. V. (2016) Makroekonomichna nestabilnist ta yii naslidky dla ekonomiky Ukrainy [Macroeconomic instability and its consequences for the economy of Ukraine]. *Ekonomichnyi analiz–Economic analysis*, vol. 25(1), pp. 83–88.
12. Minfin – vse pro finansy: novyny, kursy valiut, banky [Ministry of Finance – everything about finances: news, exchange rates, banks]. Available at: <https://minfin.com.ua/> (accessed October 10, 2025)
13. Nechyporuk K. O., Kedyk M. V. (2022) Problemy mizhnarodnoi makroekonomichnoi nestabilnosti [Problems of international macroeconomic instability]. *Naukovyi visnyk UzhNU. Ser. Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo–Scientific Bulletin of UzhNU. Ser. International Economic Relations and World Economy*, issue 45, pp. 41–45.
14. Parakhonskyi B. O., Yavorska H. M. (2014) *Aktualni vyklyky ta zahrozy rehionalnii bezpetsi: vysnovky dla Ukrainy : analit. dopovid* [Current challenges and threats to regional security: conclusions for Ukraine: analytical report]. Kyiv: NISD, 48 p. (in Ukrainian)

15. Radionova I. F. (2015) Osoblyvosti analizu makroekonomichnoi polityky v umovakh makroekonomichnoi nestabilnosti [Peculiarities of macroeconomic policy analysis in conditions of macroeconomic instability]. *Economic Annals-XXI*, no. 1/2(1), pp. 11–14.
16. Melnyk M. I. (ed.) (2024) *Rezyliientnist endohennoho rozvytku rehioniv v umovakh hlobalnykh vyklykiv ta shokiv : monohrafiia* [Resilience of endogenous development of regions in the face of global challenges and shocks: monograph]. Lviv: DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen im. M.I. Dolishnoho NAN Ukrainy», 307 p. (in Ukrainian)
17. Skrypnychenko M. I. (2024) Osnovni mekhanizmy transformatsii polityky makroekonomichnoi stabilnosti dlia zabezpechennia dynamichnoho rozvytku ekonomiky Ukrainy [Main mechanisms for transforming macroeconomic stability policy to ensure dynamic development of the Ukrainian economy]. *Efektivna ekonomika–Effective economy*, no. 12. Available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/5320/5373> (accessed November 12, 2025)
18. Stepaniuk N. A. (2014) Hlobalna finansova nestabilnist: realii ta perspektyvy [Global financial instability: realities and prospects]. *Efektivna ekonomika–Effective economy*, no. 1. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2697> (accessed October 12, 2025)
19. Stoian O. Yu. (2018) Hlobalizatsiia yak kulminatsiinyi etap formuvannia novoi svitovoi polityky, shcho peredbachaie mizhnarodnu ekonomichnu bezpeku [Globalization as the culminating stage of the formation of a new world policy, which provides for international economic security]. *Investytsii: praktyka ta dosvid–Investments: practice and experience*, no. 10, pp. 10–14.
20. Shynkaruk L. V., Vdovichen A. A. (2018) *Makroekonomichni dysproportsii Ukrainy: osoblyvosti formuvannia ta mekhanizm rehuliuвання : monohrafiia* [Macroeconomic Disproportions of Ukraine: Peculiarities of Formation and Mechanism of Regulation: monograph]. Chernivtsi: Tekhnodruk, 488 p. (in Ukrainian)
21. Friedman M. (1948) A Monetary and Fiscal Framework for Economic Stability. *American Economic Review*, no. 38, pp. 245–264. Available at: <http://www.jstor.org/stable/1810624> (accessed October 20, 2025)
22. Hicks J. R. (1985) *Methods of Dynamic Economics*. Oxford: Oxford University Press USA, 173 p. Available at: <https://www.scribd.com/document/906199864/1985-METHODS-of-DYNAMIC-ECONOMICS-Sir-John-Richard-Hicks-Oxford-University-Press-USA-Oxford-1985/> (accessed October 20, 2025)
23. Keynes J. M. (1936) *The general theory of employment, interest and money*. United Kingdom: Palgrave Macmillan, 472 p. Available at: <https://www.marxists.org/reference/subject/economics/keynes/general-theory/> (accessed October 21, 2025)
24. World Bank Indicators. Available at: <https://data.worldbank.org/indicator> (accessed October 25, 2025)